

Bezoek van een Wespendif *Pernis apivorus*

Kees Contant & Joop Verburg

In onze tuin, zo'n 500 meter van de dorpsrand van Zuidwolde (Dr.) verwijderd, vond ik in 2014 twee grondnesten van wespen. Normaal kon ik er vlak langs lopen zonder dat ze zich iets van me aantrokken, maar op 21 augustus 2014 was een van die nesten één en al agitatie. Zo zelfs, dat hoewel ik een meter of vier verwijderd was, een wesp op mijn wang botste en onmiddellijk stak. Even later vloog er een roofvogel over, waarbij ik eerst aan een Buizerd dacht. Hij vloog enkele rondjes over de tuin, waarbij hij behendig tussen de bomen door zwenkte. Eigenlijk niet het gedrag van een Buizerd. Hij leek ook wat slanker. Een Wespendif misschien, die net het wespennest verstoord had? Ik zag hem die dag nog een paar keer, waarbij het wat kleinere kopje en de wat slankere hals dan bij een Buizerd opviel. 's Avonds bleken beide wespennesten geplunderd. De conclusie lag voor de hand: inderdaad bezoek van de Wespendif. Een paar dagen later was de Wespendif er weer en lukte het om hem (het bleek een mannetje) op de foto te zetten in een appelboom in onze tuin.

Wespendif ook in Hoogeveen

Kort na de melding uit Zuidwolde kwam er opnieuw een waarneming van een Wespendif. Hero Moorlag fotografeerde een overvliegend mannetje in Hoogeveen bij de Oude Kene.

Vervolg wespennest

In de twee daaropvolgende weken kwam de Wespendif enkele malen terug, wat resulteerde in een opening naar het nest van ongeveer 35 cm. Tot mijn verbazing hadden de wespen na de eerste predatiepoging van de Wespendif de zaak zo goed mogelijk gerepareerd. Ze bleven druk met af en aan vliegen. Kennelijk zat er nog broed in het nest. Normaal produceert een wespenskolonie eind juli/begin augustus darren en koninginnen waarvan de laatste, na bevruchting, klaar zijn om volgend jaar een nieuwe kolonie te stichten. De oude koningin stopt met eitjes leggen. Dat is ook het moment dat de overblijvende werksters, die verstoken zijn van de zoetstof die de larven produceren, op zoek gaan naar zoetigheid in de natuur en overlast veroorzaken aan onze terrastafel. We waren inderdaad tot dan toe verstoken van wespenuverlast.

11 oktober 2014

Het verhaal gaat verder. Vorige week waren Kees Contant en Joop Verburg in de tuin bij Kees en zij zagen hoe wespen voortdurend in en uit het wespennest vlogen, waarbij de wespen die uitvlogen vaak iets wits tussen de poten hadden, dat ze met moeite vliegend mee konden nemen. Het bleken wespenslarven te zijn, zoals te zien op de foto. De wespen vlogen allemaal dezelfde kant op. De vraag wat daar aan de hand was, is aan een insectenkenner voorgelegd en die antwoordde:

Sjonge, je zult het maar meemaken, een heuse wespendif in je eigen tuin. Bijzonder. En dat die wespendif daar af en toe nog wat meer komt snacken is gebruikelijk, hij/ zij of zijn/haar jongen moet(en) ook eten. Ik vind vaak uitgegraven wespennesten door wespendieven. Wil je alles weten over hoe wespendieven leven, lees dan het boek Mijn Roofvogels van Rob Bijlsma. Het zijn heel bijzondere vogels.

Het verhaal dat wespen extra agressief worden nadat ze zijn geplunderd door een wespendif (wat een beetje in het verhaal op de website naar voren komt) strookt niet echt met wat er over bekend is. Meestal worden ze juist gelaten (na een eerste felle reactie op een indringer) en richten ze zich vervolgens op het herstel van het nest. Redden wat er te redden valt dus. Ze zijn dan natuurlijk wel een beetje in de war en als ze dan tegen iets of iemand aanvliegen steken ze. Als ze echt agressief zijn dan zouden ze en masse uit het nest komen vliegen om de indringer te verjagen. Het is een boeiende ervaring.

Foto 1. Het gazon met uitgegraven wespennest, de leeggegeten raten liggen verspreid voor de opening. *Lawn with depredated wasp colony.*

Het allerlaatste nieuws over de wespen en de Wespendif

Kees Contant meldt op 12 oktober: Het verhaal gaat door tot het bittere einde. Vanmiddag (12 oktober) heeft het wespennest weer kwaadwillig bezoek gehad. De allerlaatste resten van de nog overgebleven raat liggen over een aantal meters rond het nest verspreid. Het lijkt grofstoffelijker dan bij eerder bezoek van de Wespendif. Ook is de omgeving van het nest redelijk vertrapt. Het zou deze keer best een Das geweest kunnen zijn. De nestkuil is intussen 50 cm diep en nauwelijks kleiner in doorsnede.

Een kaal gat in de grond met onderin een groepje van een 40-tal wespen die zich daar kennelijk nog vastklampen aan het laatste stukje raat.

We legden het ook nog eens voor aan roofvogelkenner Rob Bijlsma. Die verklaarde als volgt:

Het lijkt me een Duitse wesp (grijze enveloppe van nest, onderrand van pronotale streep van werkster is hoekig). Het graafwerk ziet er wespendifachtig uit, het gat is precies groot genoeg om bij het nest te komen. De verwijdering van larven doen de werksters zelf. Het zijn veelal larven die een slechte ontwikkeling doormaken en worden opgeruimd. Dat fenomeen zie je veelvuldig aan het eind van de cyclus, als de wespen druk zijn met de aanmaak van koninginnen en darren. Het is dus geen roof door andere wespen. Sociale wespen kunnen aan de geur van eieren en larven vaststellen of het werksterbroed is. Eieren van werksters worden opgeruimd, een actie die policing wordt genoemd. Dit voorkomt dat eieren door werksters gelegd, groot worden. Bij larven geldt dat zodra er iets mis mee is, ze direct worden verwijderd, want anders gaat kostbaar voedsel naar kneuzen die toch niet tot wasdom kunnen komen. Let maar eens op bij in- en uitvliegende werksters: af en toe wordt er een larve weggesleept. Propere bestjes, die wespen.

Het was een bijzondere ervaring om zo dicht bij het dorp een Wespendif aan het werk te zien; een vogel die we eerder nooit hadden opgemerkt in onze omgeving. De interactie tussen wespen en Wespendif van zo nabij mee te maken was een boeiende belevenis.

Summary

Contant K. & Verburg J. 2015. A surprise visit of a Honey-buzzard *Pernis apivorus*. De Takkeling 23: 122-124.

On 21 August 2014, a Honey-buzzard was disturbed when the bird had been depredating a wasp's nest in a garden near the village of Zuidwolde in Drenthe. In the next two weeks, this nest (of German wasp *Vespula germanica*) received several more visits by Honey-buzzards. In the mean time, the workers tried to repair the damage caused by the predator. A final depredation attempt, possibly by Badger *Meles meles*, on 12 October was the killing blow (only some 40 workers remaining, the entire nest removed).

Adressen:

Kees Contant, Burg, Tockensstraat 53, 7931 KB Zuidwolde

Joop Verburg, Waardeel 4, 7921 WG Zuidwolde, verburgj@planet.nl